

Brussel, 30 september 2022
(OR. en)

12838/22

JAI 1251
COPEN 336
JUSTCIV 118
COJUR 30
IPCR 93
RELEX 1276

NOTA

van:	het voorzitterschap
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
nr. vorig doc.:	12756/22
Betreft:	De justitiële respons en de strijd tegen de straffeloosheid met betrekking tot misdrijven gepleegd in verband met de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne - Stand van zaken

De Raad heeft samen met de andere EU-instellingen en -agentschappen na het begin van de Russische aanvalsoorlog snel gehandeld om de strijd tegen de straffeloosheid met betrekking tot oorlogsmisdrijven en de andere zeer ernstige strafbare feiten te ondersteunen. Reeds op 4 maart 2022 bespraken de ministers van Justitie de situatie, en zij hebben dit onderwerp tijdens elke volgende vergadering besproken. De meest recente bespreking vond plaats tijdens de informele bijeenkomst in Praag in juli, in aanwezigheid van de Aanklager van het Internationaal Strafhof, de Oekraïense minister van Justitie en de voorzitter van de commissie LIBE van het Europees Parlement.

Het voorzitterschap startte ook besprekingen over dit onderwerp tijdens andere vergaderingen op hoog niveau, zoals de vergadering van het Coördinatiecomité op het gebied van politieke en justitiële samenwerking in strafzaken (CATS) op 21 september 2022.

In zijn conclusies van 30 en 31 mei 2022 verklaarde de Europese Raad dat hij *"al wie helpt bij het verzamelen van bewijsmateriaal en bij het onderzoeken van oorlogsmisdrijven en de andere zeer ernstige strafbare feiten, [prijst] en het intensieve werk van de Aanklager van het Internationaal Strafhof in dit verband [steunt]. Hij is ook ingenomen met het werk dat de procureur-generaal van Oekraïne verricht met de financiële steun en steun voor capaciteitsopbouw van de Europese Unie en haar lidstaten."*

De belangrijkste inspanningen en initiatieven op dit gebied kunnen als volgt worden samengevat:

- Veertien lidstaten hebben onderzoeken ingesteld naar misdrijven die zijn gepleegd in verband met de Russische aanvalsoorlog in Oekraïne, ofwel op grond van het nationaliteitsbeginsel (een slachtoffer of dader bezit bijvoorbeeld (ook) de nationaliteit van een EU-lidstaat), ofwel op grond van universele rechtsmacht.
- Op 25 maart 2022 is met de steun van Eurojust een gemeenschappelijk onderzoeksteam (GOT) opgericht van de Poolse, de Litouwse en de Oekraïense justitiële autoriteiten. Het team moet de uitwisseling van informatie en bewijsmateriaal vergemakkelijken en strafrechtelijke onderzoeken ondersteunen naar de misdrijven die in Oekraïne zijn gepleegd. Op 25 april 2022 liet het parket van de Aanklager van het Internationaal Strafhof weten dat het zal deelnemen aan het GOT. Op 30 mei 2022 traden de Estse, de Letse en de Slowaakse justitiële autoriteiten formeel toe tot het GOT. Eurojust blijft cruciale operationele, juridische en financiële steun verlenen aan het GOT.
- Voorts heeft de Raad op 13 april 2022 het mandaat van de adviesmissie van de Europese Unie voor de hervorming van de civiele veiligheidssector in Oekraïne (EUAM Ukraine) gewijzigd.¹ Volgens het gewijzigde mandaat steunt EUAM Ukraine de Oekraïense autoriteiten voortaan ook bij het onderzoeken en vervolgen van internationale misdrijven die zijn gepleegd in het kader van de niet-uitgelokte en ongerechtvaardigde militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne.

¹ Besluit (GBVB) 2022/638 van de Raad van 13 april 2022 tot wijziging van Besluit 2014/486/GBVB betreffende de adviesmissie van de Europese Unie voor de hervorming van de civiele veiligheidssector in Oekraïne (EUAM Ukraine) (PB L 117 van 19.4.2022, blz. 38).

- De rol van Eurojust als coördinerende instantie tussen de justitiële autoriteiten van de lidstaten is van cruciaal belang bij de vergaring van bewijsmateriaal van oorlogsmisdaden en andere zeer ernstige strafbare feiten, vooral omdat het Europees netwerk voor opsporing en vervolging van genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven ("genocidenetwerk") bij Eurojust is ondergebracht en Eurojust tevens het secretariaat hiervan verzorgt. Ook heeft Eurojust nauwe banden met Oekraïne opgebouwd via de Oekraïense verbindingsmagistraat die bij Eurojust is gedetacheerd. Het is essentieel dat Eurojust deze belangrijke coördinerende rol ten volle kan vervullen door bewijsmateriaal te bewaren en te analyseren ter ondersteuning van de verschillende onderzoeken die zijn geopend. Op voorstel van de Commissie en binnen zeer krappe termijnen in het kader van een uitzonderlijke spoedprocedure hebben de Raad en het Europees Parlement Verordening (EU) 2022/838 inzake het bij Eurojust bewaren, analyseren en opslaan van bewijsmateriaal in verband met genocide, misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en daarmee verband houdende strafbare feiten vastgesteld.² De verordening is in werking getreden op 1 juni 2022. Eurojust richt momenteel de nodige infrastructuur in om de verordening toe te passen; op verzoek van het voorzitterschap brengt het regelmatig verslag uit aan de voorbereidende instanties van de Raad over het verloop daarvan.³
- Op 21 september 2022 hebben Eurojust, het genocidenetwerk en het parket van de Aanklager van het Internationaal Strafhof richtsnoeren gepubliceerd voor maatschappelijke organisaties: "*Documenting international crimes and human rights violations for criminal accountability purposes*" (Documenteren van internationale misdrijven en schendingen van de mensenrechten met het oog op strafrechtelijke verantwoordingsplicht). De richtsnoeren, die beschikbaar zijn op de website van Eurojust, hebben tot doel de straffeloosheid te helpen bestrijden en zijn opgesteld met behulp van de vakkennis van het parket van de Aanklager van het Internationaal Strafhof, Eurojust, het genocidenetwerk, maatschappelijke organisaties, nationale aanklagers en internationale partners.

² Verordening (EU) 2022/838 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1727, wat betreft het bij Eurojust bewaren, analyseren en opslaan van bewijsmateriaal in verband met genocide, misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en daarmee verband houdende strafbare feiten (PB L 148 van 31.5.2022, blz. 1).

³ Recentelijk tijdens de vergadering van de Groep Copen van 16 september; zie ook WK 12104/22.

- Europol ondersteunt de bevoegde autoriteiten bij het onderzoeken en vervolgen van oorlogsmisdrijven en andere zeer ernstige strafbare feiten door middel van de verwerking en analyse van informatie in het kader van zijn speciale systeem voor internationale misdrijven ("*Analysis Project Core International Crimes*"). Eurojust werkt samen met Europol om ervoor te zorgen dat de agentschappen elkaar optimaal aanvullen bij de ondersteuning van onderzoeken.
- Gezien de toegenomen werklast als gevolg van de situatie in Oekraïne heeft het Internationaal Strafhof verzocht om extra financiële bijdragen en bijstand in de vorm van personeel dat kan helpen bij de onderzoeken (onder meer gedetacheerde aanklagers, onderzoekers, deskundigen). De Raad heeft zich daarom specifiek toegelegd op het coördineren van het optreden van de lidstaten op dit gebied. In totaal ontving het Internationaal Strafhof meer dan zeven miljoen euro extra financiële steun, en verschillende lidstaten hebben deskundigen naar Den Haag gestuurd om het Internationaal Strafhof te helpen bij zijn belangrijke werkzaamheden.
- Via de geïntegreerde politieke crisisrespons (IPCR) heeft het voorzitterschap ook geholpen bij het coördineren van de forensische ondersteuning van de Oekraïense autoriteiten bij de vergaring van bewijsmateriaal van internationale misdrijven. De lidstaten zijn aangemoedigd actief te blijven bijdragen aan onderzoeken naar internationale misdrijven door hun aanbod van forensische ondersteuning via het Internationaal Strafhof te sturen, dat goed is toegerust om zulke aanbiedingen te coördineren. Via zijn roulatiemodel bundelt het Internationaal Strafhof de aanbiedingen en koppelt het deze aan de Oekraïense behoeften. Het roulatiemodel van het Internationaal Strafhof biedt verschillende voordelen voor de lidstaten op het gebied van rechtsgrondslag, immuniteit, logistieke ondersteuning, beveiliging, verzekering, kostenvermindering enz.⁴ Het Internationaal Strafhof werkt nauw samen met EUAM Ukraine op dit gebied.

Een uitgebreidere en gedetailleerdere beschrijving van de verschillende inspanningen en initiatieven is te vinden in document WK 5731/22, dat regelmatig wordt geactualiseerd.

Er zij ook op gewezen dat het voorzitterschap ernaar streeft het besluit van de Raad betreffende de toevoeging van de schending van beperkende maatregelen in artikel 83, lid 1, VWEU zo spoedig mogelijk, na goedkeuring door het Europees Parlement, vast te stellen. Zodra de Commissie het voorstel voor een richtlijn betreffende strafrechtelijke sancties voor de schending van beperkende maatregelen heeft ingediend, zal het voorzitterschap ook alles in het werk stellen om ervoor te zorgen dat dit voorstel met spoed door de Raad wordt behandeld.

⁴ Op 30 september 2022 heeft het parket van de Aanklager van het Internationaal Strafhof een brochure uitgebracht met informatie voor landen die eventueel willen bijdragen aan de inzet van forensische deskundigen ter plaatse door het Internationaal Strafhof.

Het voorzitterschap zal ervoor blijven zorgen dat de Raad, in nauwe samenwerking met de Commissie, de EDEO en andere belanghebbenden, de lidstaten blijft ondersteunen in hun inspanningen om op efficiënte wijze bewijsmateriaal te vergaren van oorlogsmisdrijven en andere zeer ernstige strafbare feiten die in Oekraïne zijn gepleegd, en daarbij mogelijke synergieën zal detecteren en dubbel werk zal voorkomen.

Met het oog op de verdere ontwikkeling en stroomlijning van al deze inspanningen heeft het voorzitterschap ontwerpconclusies van de Raad ingediend over de strijd tegen de straffeloosheid met betrekking tot misdrijven die zijn gepleegd in verband met de Russische agressie in Oekraïne.⁵ De bespreking van deze ontwerpconclusies is onlangs van start gegaan.

⁵ Doc. 12756/22.